

CONTROLEPROTOCOL

Voor de controle van de jaarrekening

Vanaf boekjaar 2016

1. Inleiding en samenvatting

In 2016 heeft de gemeenteraad aan Hofsteenge Zeeman groep accountants de opdracht verstrekt de accountantscontrole als bedoeld in artikel 213 Gemeentewet voor de gemeente Midden-Drenthe uit te voeren over de boekjaren 2016 tot en met 2018. Deze overeenkomst tot het verrichten van de accountantsdiensten kan twee keer met 1 jaar worden verlengd.

In dit controleprotocol wordt door de gemeenteraad een aantal zaken geregeld ter afbakening van de uitvoering van deze accountantscontrole. Het controleprotocol blijft geldig tot het moment van wijziging en hoeft, als daar geen aanleiding toe bestaat, **niet jaarlijks opnieuw vastgesteld** te worden.

Het bijbehorende normenkader (gemeenteraad) en het intern controleplan (college) worden jaarlijks geactualiseerd.

Accountantscontrole (object van controle)

Jaarlijks legt het college in de jaarstukken verantwoording af aan de raad over het in het begrotingsjaar gevoerde bestuur. De raad beoordeelt de jaarstukken en stelt deze vast. Als basis voor de beoordeling door de raad dienen mede de uitkomsten van de accountantscontrole, vastgelegd in de **controleverklaring** en het **verslag van bevindingen**.

De accountantsverklaring geeft aan of (artikel 213 Gemeentewet):

1. de jaarrekening een **getrouw beeld** geeft van zowel de **baten** en **lasten** als de **grootte** en **samenstelling** van het **vermogen**;
2. de **baten** en **lasten**, alsmede de **balansmutaties rechtmatig** tot stand zijn gekomen.
3. de **jaarrekening** is opgesteld **in overeenstemming met** het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
4. het jaarverslag met de jaarrekening **verenigbaar** is.

Controleprotocol

Het is inmiddels gebruikelijk dat de afspraken tussen de gemeenteraad en de accountant over de uitvoering van de accountantscontrole worden opgenomen in een **controleprotocol**. Het wettelijke kader voor het controleprotocol bestaat uit:

- De Gemeentewet (artikel 213);
- Het Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten (aangehaald als Besluit accountantscontrole decentrale overheden (bado);
- De Controleverordening gemeente Midden-Drenthe;
- De Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV;
- Nadere voorschriften controle en overige standaarden (NV COS van de NBA).

Voor zover bovenstaande regelgeving en de overeenkomst met de Hofsteenge Zeeman groep voldoende kader bieden voor de uitvoering van de accountantcontrole, hoeft dit in principe niet behandeld in dit controleprotocol. Het bestaansrecht van het controleprotocol ligt in die zin in het vaststellen door de gemeenteraad van de **controletoleranties** en het **normenkader**.

Normen- en toetsingskader

Om de controle op de rechtmatigheid mogelijk te maken stelt de gemeenteraad het normenkader vast. Het normenkader bevat een overzicht van de voor de rechtmatigheidscontrole relevante externe en interne wet- en regelgeving.

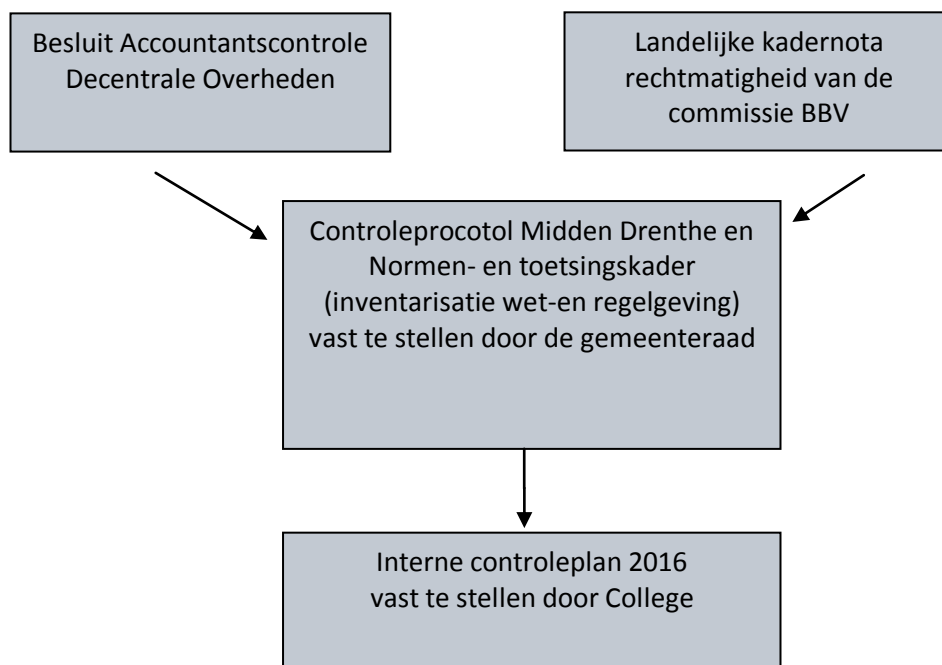
Het toetsingskader maakt duidelijk aan welke bepalingen uit deze regelgeving de gemeente financiële consequenties wil verbinden, en dus van belang zijn voor de financiële rechtmatigheid. Dit betreft bepalingen die de basis vormen voor financiële beheershandelingen. Financiële beheershandelingen zijn handelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen die als lasten, baten of balansmutatie in de jaarrekening verantwoord dienen te worden.

Voor de rechtmatigheid zijn binnen deze regelingen alleen de bepalingen over recht, hoogte en duur van toepassing verklaard.

Vaststelling controleprotocol en interne controle (AO/IC)

Het controleprotocol dient ook als basis voor de beheersmaatregelen (AO/IB) die de organisatie in verband met een rechtmatige uitvoering van de financiële beheershandelingen zelf gedurende het begrotingsjaar treft. Deze beheersmaatregelen zijn op grond van artikel 11 van de Financiële verordening Midden-Drenthe een aangelegenheid van het college. Een onderdeel van deze maatregelen, de interne controle, is nader uitgewerkt in het Intern Controleplan 2016.

Schematisch ontstaat het volgende beeld:

Kadernota rechtmatigheid 2016

De commissie BBV heeft in oktober 2016 een geactualiseerde kadernota rechtmatigheid gepubliceerd. Ten opzichte van de kadernota 2015 zijn er geen inhoudelijke wijzigingen

aangebracht. Er heeft alleen een actualisatie plaatsgevonden van paragraaf 3.8 (Sociaal Domein) en een kleine wijziging in het schema van paragraaf 3.6 in verband met het vervallen van de 2B diensten.

Dit controleprotocol bevat ten opzichte van 2015 de onderstaande wijzigingen:

1. Het controleprotocol is in lijn met de recent verschenen kadernota rechtmatigheid 2016;
2. Het controleprotocol geldt voor de duur van de overeenkomst met de accountant (boekjaren 2016 – 2018 met de optie tot verlenging met 2 keer 1 jaar).
3. Het geactualiseerde normen- en toetsingskader is als bijlage opgenomen.
4. Wat betreft de rapportering over begrotingsafwijkingen wordt een alternatieve norm (b) voorgesteld:
 - a. Huidig: Dit overzicht bevat een toelichting op overschrijdingen en/of onderschrijdingen van € 25.000,- of meer of overschrijdingen / onderschrijdingen van 20% of meer van het deelprogrammabudget.
 - b. Alternatief: Dit overzicht bevat een toelichting op overschrijdingen en/of onderschrijdingen van 20% of meer van het deelprogrammabudget, met een ondergrens van **€ 25.000**.

Omdat de omvang van de diverse deelprogrammabudgetten in absolute zin nogal verschilt, ligt het meer voor de hand om als criterium een percentage van de omvang van het deelprogrammabudget te hanteren. In verband met de omvang van de begroting (afgerond € 83 miljoen), is de ondergrens van **€ 25.000** gerechtvaardigd.

De goedkeuring- en rapporteringstoleranties zijn ten opzichte van 2015 ongewijzigd.

2. Kader controle jaarrekening

Het kader voor de controle van de jaarrekening bestaat enerzijds uit de goedkeurings- en rapporteringstoleranties en anderzijds uit het normen- en toetsingskader voor de rechtmatigheidcontrole.

De controle van de specifieke uitkeringen die vallen de wet- en regelgeving van Single information en Single audit (SiSa) maakt deel uit van de controle van de jaarrekening. De verantwoordingsinformatie over de specifieke uitkeringen staat opgenomen in een bijlage bij de jaarrekening.

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De controle van de jaarrekening door de accountant is zodanig ingericht dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties. Alleen fouten in de jaarrekening en onzekerheden in de controle boven een vastgesteld percentage van de totale lasten van de gemeente leiden tot een niet-goedkeurende accountantsverklaring of vermelding ervan in het verslag van bevindingen. Dat komt tot uitdrukking in de goedkeurings- en rapporteringstoleranties.

Goedkeuringstoleranties

Voor de gemeente zijn de volgende goedkeuringstoleranties van toepassing:

Toleranties	Strekking accountantsverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Foutpercentage				
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-

Rapporteringstoleranties

Voor de rapportering van de accountant in het verslag van bevindingen gelden rapporteringstoleranties. Om goed invulling te kunnen geven aan zijn controlerende taak, maar tegelijk niet teveel in details te treden, kiest de raad ervoor:

2016

- de rapportering te laten plaatsvinden op het niveau van deelprogramma's en;
- de rapporteringstolerantie per deelprogramma vast te stellen op € 75.000,-.

2017 en verder

- de rapportering te laten plaatsvinden op het niveau van taakvelden en;
- de rapporteringstolerantie per taakveld vast te stellen op € 75.000,-.

Toleranties single-information single-audit inzake specifieke uitkeringen

Op de hiervoor vermelde passages over de goedkeurings- en rapporteringstoleranties gelden enkele afwijkingen voor specifieke uitkeringen. Het rijk vindt specifieke uitkeringen die in het verantwoordingsjaar omvangrijker zijn dan € 125.000 zo materieel (lees: van maatschappelijk belang) dat de accountant hierbij altijd een deelwaarneming dient uit te voeren.

In het verslag van bevindingen van de accountant wordt per specifieke uitkering gerapporteerd met een rapporteringstolerantie gebaseerd op de lasten van de specifieke uitkering in het verantwoordingsjaar of, bij meerjarige financiële afrekening op basis van prestatieafspraken, gebaseerd op het totale voorschot per specifieke uitkering, in alle gevallen met een ondergrens van te melden bevindingen van:

- a. € 12.500 indien de lasten kleiner dan of gelijk aan € 125.000 zijn;
- b. 10% indien de lasten groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 zijn;
- c. € 125.000 indien de lasten groter dan € 1.000.000 zijn.

3. Normen- en toetsingskader voor de rechtmatigheidscontrole

Bij de accountantscontrole op het onderdeel rechtmatigheid wordt getoetst of de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de binnen de gemeente geldende wet- en regelgeving (rechtmatig) tot stand zijn gekomen.

De financiële beheershandelingen die aan de baten, lasten en balansmutaties ten grondslag liggen worden hiertoe getoetst aan:

1. het voorwaardencriterium;
2. het begrotingscriterium;
3. het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O).

Voorwaardencriterium

Bij de toetsing aan het voorwaardencriterium controleert de accountant of de financiële beheershandelingen rechtmatig, dus in overeenstemming met wet- en regelgeving, zijn verricht. Om dit mogelijk te maken is een overzicht van de in de gemeente geldende wet- en regelgeving met bepalingen over financiële beheershandelingen opgesteld, het normenkader. Daarnaast is vastgesteld aan welke bepalingen binnen dit normenkader al dan niet financiële consequenties worden verbonden, het toetsingskader.

Normen- en toetsingskader jaarrekening 2016

Wat betreft de regelgeving kiest de raad ervoor – gegeven het normenkader – de financiële beheershandelingen alleen aan die bepalingen te toetsen, waarvan de toepassing direct leidt tot financiële gevolgen die als baten, lasten en / of balansmutaties in de jaarrekening dienen te worden verantwoord. Concreet betekent dit dat toetsing plaatsvindt aan de bepalingen omtrent het recht, de duur of de hoogte van financiële overdrachten en transacties.

Aan de overige, formeel tot het toetsingskader voor de rechtmatigheidscontrole behorende bepalingen, wil de raad geen financiële consequenties verbinden.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium houdt in dat financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, tot stand dienen te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's.

Normen en toetsingskader jaarrekening 2016

De begroting 2016 is door de raad geautoriseerd op deelprogrammaniveau. Dit betekent dat de toetsing aan het begrotingscriterium bij de interne controle, de tussentijdse rapportages en de controle van de jaarrekening 2016 ook op dit niveau plaatsvindt.

Deze toetsing omvat de volgende werkzaamheden:

1. Zijn de baten en lasten geboekt op het juiste deelprogramma;
2. Zijn de baten en lasten geboekt op het juiste begrotingsjaar (is in het stelsel van baten en lasten in beginsel gelijk aan valuteringscriteria);
3. Zijn de in het deelprogramma opgenomen bedragen toereikend. Zo nee, wat is de aard van de begrotingsoverschrijding.

In de jaarrekening wordt per programma een overzicht van begrotingsafwijkingen op deelprogrammaniveau opgenomen.

Huidig: Dit overzicht bevat een toelichting op overschrijdingen en/of onderschrijdingen van € 25.000,- of meer of overschrijdingen / onderschrijdingen van 20% of meer van het deelprogrammabudget.

Alternatief: Dit overzicht bevat een toelichting op overschrijdingen en/of onderschrijdingen van 20% of meer van het deelprogrammabudget, met een ondergrens van **€ 25.000**.

Op basis van de door de Commissie BBV in de Kadernota Rechtmatigheid opgenomen typen begrotingsoverschrijdingen en hun consequenties, wordt in het voornoemde overzicht de kwalificatie voor iedere begrotingsafwijking vermeld.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium

Onder *misbruik* wordt verstaan het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens met als doel:

- ten onrechte overheidssubsidies of uitkeringen te verkrijgen of,
- niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen.

Misbruik is onrechtmatig.

Onder *oneigenlijk gebruik* wordt verstaan het door het aangaan van rechtshandelingen, al dan niet gecombineerd met feitelijke handelingen:

- verkrijgen van overheidsbijdragen of,
 - het niet dan wel tot een te laag bedrag betalen van heffingen aan de overheid,
- in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan. Oneigenlijk gebruik is in beginsel¹ onrechtmatig.

Normen- en toetsingskader jaarrekening 2016

In de gemeente Midden-Drenthe is (nog) geen overkoepelend M&O beleid. Wel zijn impliciet en expliciet diverse beheersmaatregelen getroffen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik. Deze maatregelen zijn ingebed in de processen en maken onderdeel uit van de interne controle op rechtmatigheid.

¹ In sommige gevallen is de regelgeving onvolledig. Er is dan sprake van een grijs gebied.

Bijlage

Normen- en toetsingskader voor de rechtmatigheidscontrole 2016

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
Algemeen voor alle programma's		▪ Grondwet ▪ Gemeentewet ▪ Awb	▪ Inspraakverordening ▪ Mandaatbesluit				
Burger en bestuur	Lokale democratie	▪ Grondwet ▪ Wet Openbaarheid van Bestuur	▪ Verordening rechtspositie wethouders en raadsleden 2011 ▪ Verordening geldelijke voorzieningen commissieleden en fractievergoeding ▪ Ombudsverordening ▪ Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie ▪ Verordening op de raadscommissies 2014 ▪ Legesverordening 2014, 5e wijziging	▪ 2-26 ▪ 2, 3, 4, 5, 6 ▪ 3 ▪ 6, 11 ▪ 6 alle	▪ 2-26 ▪ 2, 3 ▪ 6 alle	▪ 2-26 alle	
Werk en inkomen	Dienstverlening	▪ Burgerlijk wetboek ▪ Wet Basisregistratie personen ▪ Wet rechten burgerlijke stand	▪ Verordening Basisregistratie personen 2014	In relatie tot leges			
	Werkgelegenheid	▪ Participatiewet ▪ Wet sociale werkvoorziening	zie inkomensondersteuning				
	Inkomen en Re-integratie	▪ Participatiewet	▪ Re-integratieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015	▪ 3-17, 20, 21	▪ 19, 20	▪ 4, 10, 11, 12, 21	▪ 28
	Nieuwkomers	▪ Participatiewet ▪ Wet inburgering (nieuwkomers) ▪ ROA/VVTV	▪ Verordening Wet Inburgering	▪ 9, 10	▪ 5, 9, 10	▪ 5	

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
	Inkomens-ondersteuning	▪ Participatiewet ▪ IOAW ▪ IOAZ ▪ Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen	▪ Individuele inkomensvoet februari 2015 ▪ Verordening Clientenparticipatie 2015 ▪ Afstemmingsverordening Participatiewet IOAW en IOAZ 2015 ▪ Verordening Minimaregelingen februari 2015 ▪ Verordening individuele studietoelage Participatiewet 2015 ▪ Re-integratieverordening Participatiewet juli 2015 ▪ Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015 ▪ Verordening tegenprestatie Participatiewet, IOAW, en IOAZ 2015 ▪ Verordening loonkostensubsidie Participatiewet 2015 ▪ Verordening Persoonsgevonden budget begeleid werken wet sociale werkvoorziening	▪ 3, 4, 5, 6 ▪ 5, 6 ▪ 2, 6, 8, 9 ▪ 5, 6, 7, 10 ▪ 2, 3, 5.2 ▪ 2, 3, 4, 17 ▪ 1, 2, 3 ▪ 4	▪ 3, 4, 5, 6 ▪ 7, 8, 9 ▪ 5, 6 ▪ 4 ▪ 10, 14, 15, 19 ▪ 2 ▪ 3, 6, 7, 8	▪ 7, 8, 9 ▪ 6, 10 ▪ 6, 7, 15, 19 ▪ 5	▪ 7 ▪ 11 ▪ 13 ▪ 6 ▪ 23 ▪ 8 ▪ 17
Veiligheid	Openbare orde en veiligheid	▪ Wet veiligheidsregio's ▪ Gemeentewet ▪ Opiumwet ▪ Wet explosieven voor civiel gebruik	▪ Algemene plaatselijke verordening ▪ Festiviteiten en evenementenverordening ▪ Verordening op de Speelautomatenhal ▪ Legesverordening 2014, 5e wijziging	- In relatie tot leges - In relatie tot leges - In relatie tot leges - alle	- alle	- alle	

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
	Rampen- bestrijding Brandweer	▪ Wet Luchtvaart ▪ Wet Bibob ▪ Wet veiligheidsregio's ▪ Wet veiligheidsregio's ▪ Bouwbesluit					
Onderwijs en Jeugd	Onderwijs huisvesting	▪ Wet op het primair onderwijs; Wet op de expertisecentra; Wet op het voortgezet onderwijs	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015	▪ 4, 6, 7, 8, 9, 9a, 11, 14, 16, 19a, 25	▪ 4, 14, 25, 31	▪ 11, 14, 15, 17	
	Lokaal onderwijsbeleid	▪ Wet primair onderwijs ▪ Wet op het voortgezet onderwijs ▪ Wet educatie- beroepsonderwijs ▪ Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek ▪ Leerplichtwet ▪ Wet OKE	▪ Verordening subsidiëring godsdienst- en vormingsonderwijs ▪ Verordening leerlingenvervoer ▪ Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016	▪ 2, 5.2, 5.3, 5.4 ▪ 2, 3, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 31	▪ 5.1, 8 ▪ 3.1, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27	▪ 4, 5.2	▪ 29, 30
	Lokaal jeugdbeleid	▪ Jeugdwet	Verordening Jeugdzorg 2015	▪ 4, 5, 6, 7, 8	▪ 5		

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
Bouw, wonen en milieu	Ruimtelijke ontwikkeling	▪ Wet ruimtelijke ordening ▪ Besluit ruimtelijke ordening ▪ Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	▪ Landschapsverordening ▪ Exploitatieverordening ▪ Bestemmingsplannen ▪ Bouwverordening ▪ Legesverordening 2014, 5e wijziging	▪ 14 ▪ 3, 9 In relatie tot leges In relatie tot leges alle	▪ 5 alle	alle	
	Dorps- en wijkvernieuwing & Volkshuisvesting	▪ Wet ISV ▪ Woningwet ▪ Bouwbesluit ▪ Huurprijzenwet woonruimte ▪ Huisvestingswet ▪ Wet op de huurtoeslag ▪ Wet bevordering eigen woningbezit	▪ Verordening VROM Startersregeling ▪ Verordening op het gebruik van woningen als tweede woning	▪ 6 ▪ 4	▪ 4, 5, 6	▪ 9	▪ 10
	Milieu	▪ Wet milieubeheer ▪ Wet belastingen op milieugrondslag ▪ Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	▪ Compensatieverordening ▪ Bestemmingsplannen ▪ Legesverordening 2014, 5e wijziging	▪ 8.1 In relatie tot leges alle	▪ 8.2 alle	alle	
Openbare ruimte	Verkeer	▪ Wegenverkeerswet ▪ Besluit administratieve bepalingen wegverkeer	▪ Algemene plaatselijke verordening ▪ Legesverordening 2014, 5e wijziging	In relatie tot leges alle	alle	alle	

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
	Groen	▪ Boswet ▪ Kaderwet LNV subsidies	▪ Bomenverordening ▪ Bestemmingsplannen	▪ 11 In relatie tot leges			
	Begraafplaatsen	▪ Gemeentewet ▪ Wet op de lijkbezorging	▪ Beheersverordening begraafplaatsen 2013 ▪ Legesverordening 2014, 5e wijziging	In relatie tot leges alle	alle	alle	
Vrije tijd	Sport		▪ Algemene subsidieverordening ▪ Tarieven gemeentelijke sportaccommodaties 2016	zie algemene middelen alle	alle	alle	n.v.t.
	Recreatie		▪ Festiviteiten en evenementenverordening ▪ Legesverordening 2014, 5e wijziging	In relatie tot leges alle	alle	alle	
	Cultuur	▪ Wet op het specifiek cultuurbeleid ▪ Monumentenwet	▪ Algemene subsidieverordening	▪ 4, 5, 6, 8, 9, 2, 10, 15, 16, 21, 22	▪ 3, 18	▪ 7	▪ 23
Zorg en welzijn	Sociale samenhang en leefbaarheid	▪ Wet maatschappelijke ondersteuning	▪ Subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers ▪ Verordening gemeentelijk fonds gezondheidszorg ▪ Algemene subsidieverordening	▪ 3, 4	▪ 5		
				▪ 4, 5, 6, 8, 9, 2, 10, 15, 16, 21, 22	▪ 3, 18	▪ 7	▪ 23

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
	Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning	- Verordening Wmo 2015 gemeente Midden-Drenthe - Beleidsregels subsidiëring gezondheidszorg	2, 6, 9, 14, 16, 23, 24, 28, 29 - I, II	5, 6, 12, 16, 26 - III	6, 16	III
Algemene middelen	Financiën	- Gemeentewet - Regeling uitzettingen en derivaten decentrale ovh. - Wet op het BTW compensatiefonds - Wet op de loonbelasting 1964 - Wet Deregulering beoordeling arbeidsrelaties - Vennootschapsbelasting - Wet houdbare overheidsfinanciën - Financiële Verhoudingswet - Besluit Begroting en Verantwoording - Besluit accountantscontrole decentrale overheden - BTW compensatiefonds - Wet Bibob - Algemene wet bestuursrecht	- Algemene subsidieverordening - Legesverordening 2014, 5e wijziging - Controleverordening gemeente Midden-Drenthe - Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe	4, 5, 6, 8, 9, 2, 10, 15, 16, 21, 22 - alle - alle - alle	3, 18 - alle - alle - alle	7 - alle - alle - alle	23

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
		▪ Wet financiering decentrale overheden ▪ Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen ▪ Wet waardering Onroerende Zaken					
	Bedrijfsvoering	▪ Wet gemeenteschappelijke regelingen ▪ Ambtenarenwet ▪ CAR/UWO ▪ Rechtspositiebesluit burgemeesters ▪ Rechtspositiebesluit wethouders ▪ Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) ▪ Wet verbetering poortwachter ▪ Wet arbeid en zorg ▪ Aanbestedingswet ▪ Gids proportionaliteit ▪ Aanbestedingsreglement Werken (ARW)	▪ Beleidsregels inkoop en aanbesteding gemeente Midden-Drenthe				
Overige	Belastingen, heffingen en tarieven		▪ Verordening Forensenbelasting 2014, 2e wijziging ▪ Legesverordening 2014, 6e wijziging ▪ Verordening Lijkbezorgingsrechten 2014, 2e wijziging	▪ 2, 3, 6A, 9 ▪ 2, 3, 4, 8, 9 ▪ 2, 3, 10	▪ 4, 5 ▪ 5 ▪ 4	▪ 6, 7 ▪ 7 ▪ 5, 7, 8, 9	

Normen- en Toetsingskader gemeente Midden-Drenthe 2016

Normenkader				Toetsingskader			
Programma's	Deelprogramma	Externe wetgeving	Interne regelgeving	Recht	Hoogte	Duur	Hardheids-clausule
			▪ Verordening Marktgelden 2014, 2e wijziging ▪ Verordening Onroerende-Zaakbelastingen 2014, 2e wijziging ▪ Verordening Reinigingsheffingen 2014, 1e wijziging ▪ Verordening Rioolheffing 2014, 1e wijziging ▪ Verordening Toeristenbelasting 2014, 2e wijziging	▪ 3, 10 ▪ 1, 3, 4 ▪ 3, 4, 7, 10, 11, 14 ▪ 3, 5 ▪ 2, 3, 5, 7, 9	▪ 4 ▪ 5 ▪ 5, 7, 12, 14 ▪ 6 ▪ 4, 6, 9, 10	▪ 5, 7, 8, 9 ▪ 7 ▪ 6, 13 ▪ 9, 10 ▪ 8	